

Heidegger-Jahrbuch 1

Kordić, Ivan

Source / Izvornik: **Prolegomena : Časopis za filozofiju, 2005, 4, 126 - 129**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:261:653122>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-06**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Institute of Philosophy](#)

Heidegger-Jahrbuch 1, herausgegeben von Alfred Denker und Holger Zaborowski, Verlag Karl Alber, Freiburg/München 2004, str. 598.

Na filozofijskom tržištu krajem prošle godine pojavila se jedna nova publikacija, za koju se s velikom mjerom sigurnosti već može reći da će u sljedećim godinama, pa možda i desetljećima, bitno utjecati na tijek filozofijske misli, osobito one zapadnjačke provenijencije. Radi se o Heideggerovu godišnjaku (*Heidegger-Jahrbuch*), što su ga u Pont de Cirou (Francuska) i u Freiburgu (Njemačka) pokrenuli Alfred Denker i Holger Zaborowski, a nakladnik mu je Verlag Karl Alber, Freiburg/München.

Prvi svezak Heideggerova godišnjaka (*Heidegger-Jahrbuch 1*), koji se može nazvati i programatskim, uredili su Alfred Denker, Hans-Helmuth Gander i Holger Zaborowski. Predgovor ovom svesku, što su ga napisali sami pokretači Denker i Zaborowski, a koji nosi naslov 'Heidegger und die Anfänge seines Denkens' ('Heidegger i počeci njegova mišljenja') počinje riječima, koje je za Heideggerov osamdeseti rođendan u listu *Merkur* 258 (1969), str. 902, napisala Hannah Arendt: 'Oluja, koja se provlači kroz Heideggerovo mišljenje – kao ona koja nam nakon tisućljeća u lice puše još iz Platonova djela – ne potječe iz ovog stoljeća. Ona dolazi iz onog prastarog, a ono što ona iza sebe ostavlja jest ono dovršeno, koje kao dovršeno pripada onom prastarom.' Ovim citatom oni očito hoće sugerirati uvjerenje da će se izvornost Heideggerova mišljenja pokazati sličnom onoj Platonovoj, budući da oba mislioca crpe iz najdubljih dubina čovjekova postojanja, njegovih tajni i zagonetki, njegova znanja i neznanja.

Motiv za pokretanje ovoga godišnjaka Denker i Zaborowski vide prije svega u činjenici što je Heidegger bitno odredio suvremenu filozofiju, što bez sumnje pripada najznačajnijim misliocima 20. stoljeća, a njegovo djelo postalo je predmetom brojnih znanstvenih istraživanja. No, oni ovu činjenicu ipak ne smatraju najvažnijim razlogom za osnivanje jednog godišnjaka, budući da je u 20. stoljeću bilo još mnogo filozofa koji su postigli svjetsko značenje slično onom Heideggerovom. Pogotovo što trenutni utjecaj i prihvaćenost jednog mislioca još nije jamstvo da će njegovo djelo biti značajno i dugoročno, bez obzira koliko netko u to bio uvjeren i koliko mu se razlozi za to činili uvjerljivima. U slučaju Heideggera, prema njima, postoje i drugi važni razlozi za osnivanje godišnjaka, koji će se prije svega baviti njegovim mišljenjem. Njegov utjecaj značajan je, naime, u mnogim kulturalnim i znanstvenim područjima, prije svega u katoličkoj i protestantskoj teologiji, u znanosti o književnosti, u klasičnoj filologiji, u psihologiji, medicini, u umjetnosti i literaturi. Sve to zahtijeva široke mogućnosti sustavne rasprave. Osim toga, sveukupno izdanje Heideggerovih djela (*Gesamtausgabe*, Vittorio Klostermann, Frankfurt am Main), koje je planirano u oko stotinu svezaka, uvijek nanovo daje nove poticaje za raspravu o Heideggerovu mišljenju i o

centralnim filozofijskim pitanjima današnjice, te uvijek nudi poučan materijal za istraživanje. Pritom je sve očitije da je Heideggerovo djelo gotovo neiscrpno. Stoga postoji potreba za novom mogućnošću znanstvenog bavljenja njime. Tu mogućnost trebao bi ponuditi ovaj godišnjak, koji želi postati široka tribina za predstavljanje Heideggerovih djela i njihovih raznovrsnih interpretacija.

Heideggerov godišnjak ima, dakle, namjeru na internacionalnoj razini dati prilog tematskoj raspravi o Heideggerovu djelu i ponuditi forum za znanstvenu diskusiju njegova djela, kao i pokazati nove perspektive istraživanja. Tako će se u njemu osim interpretacija Heideggerova mišljenja objavljivati i dokumenti o njegovu životu i djelu. To bi se trebalo događati i iz sustavne perspektive, tj. s obzirom na temeljna filozofijska pitanja, ali i s historijskom nakanom, tj. u kontekstu pitanja povijesti filozofije, određenog vremena i filozofijske recepcije. U svakom svesku nakon dokumentacijskog dijela dolazile bi sustavno-filozofijske i historijske interpretacije. Na to bi se trebala nadovezati izvješća o istraživanju, kao i kratki prilozi i recenzije.

Prvi svezak Heideggerova godišnjaka, koji nosi naslov *Heidegger und die Anfänge seines Denkens (Heidegger i počeci njegova mišljenja)* pokazuje da bi svaki sljedeći svezak trebao biti pripremljen kao priručnik s jednim određenim tematskim težištem. Tako je u predgovoru ovog sveska već najavljena tema drugoga, *Heidegger und Nietzsche*, kao i trećega, *Heidegger und Aristoteles*. Daljnji svesci koji su planirani bit će posvećeni Heideggerovu odnosu prema nacionalsocijalizmu, prema Husserlovoj fenomenologiji i prema istočno-azijskom mišljenju. Znanstveni savjet Heideggerova godišnjaka, koji okuplja brojne i najznačajnije mislioce koji se bave Heideggerom i njegovim djelom jamstvo su ozbiljnog i filozofijski dalekosežnog rada, koji je ovdje započet, pogotovo što je predviđeno da oni i izdaju pojedine sveske i pišu priloge u njima.

U dokumentacijskom dijelu prvog sveska Heideggerova godišnjaka prvi prilog odnosi se na popis predavanja i seminara, koje je Heidegger slušao za vrijeme svoga studiranja. Taj popis značajan je zbog toga što pruža širok uvid u interese studenta Martina Heideggera, koji će ga pratiti do kraja njegova filozofijskog promišljanja. Tu su objavljena i dva njegova rana teksta, koji svjedoče o njegovoj ukorijenjenosti u duhovno i zavičajno okruženje njegova rodnog Meßkircha. Ovdje su također objavljena mnoga pisma i dokumenti iz vremenskog razdoblja od 1911. do 1919. Neki od ovih spisa već su poznati iz različitih publikacija, ali je važno to što se oni sada nalaze na jednom mjestu i pružaju uvid u sustavnu i živahnu komunikaciji mladog freiburškog studenta i docenta s mnogim značajnim misliocima toga vremena, poput Romana Guardinija, Heinricha Finkea, Martina Grabmanna i drugih. Dakako, zanimljivo je pročitati i ovdje objavljene znanstvene recenzije o Heideggerovu habilitacijskom radu.

U interpretacijskom dijelu ovog sveska Alfred Denker piše o Heideggerovu životnom i misaonom putu od 1909. do 1919, a Holger Zaborowski

raspravlja o Heideggerovoj religioznoj i teološkoj dimenziji u ovom razdoblju, pri čemu promišlja njegov značajni i znakoviti iskaz da 'podrijetlo ipak uvijek ostaje budućnost' ('Herkunft aber bleibt stets Zukunft'), koji potvrđuje da je Heidegger kroz cijeli svoj misaoni život na neki način ostao ukorijenjen u svoju kršćansku, pa i katoličku tradiciju. Johannes Schaber u svom prilogu razmišlja o Heideggerovu 'podrijetlu' u zrcalu povijesti teologije i povijesti Crkve 19. i početka 20. stoljeća, a Otto Pöggeler izvješćuje o čitanju Luthera u teološkom konviktu u Freiburgu, što je bilo značajno za proširenje njegova teologijskog obzora. Hugo Ott u ovom prvom svesku tematizira Heideggerove odnose sa Görresovim društvom (Görres-Gesellschaft) za njegovanje znanosti u katoličkoj Njemačkoj, dok Christoph von Wolzogen razmišlja o relaciji između Martina Heideggera i teologa Engelberta Krebsa pod motom: 'kušati Božje tajne prije nego ih se gleda' ('Gottes Geheimnisse verkosten, bevor sie geschaut werden'). Günther Neumann donosi vrlo poučan prilog o Heideggerovu studiju matematike i prirodnih znanosti, a Franco Volpi se bavi Brentanovom interpretacijom Aristotelove nauke o bitku i o njezinu utjecaju na Heideggera i njegovo mišljenje. Sean J. McGrath predstavlja skotističku fenomenologiju mladog Heideggera, dok Michael Steinmann odnos Heideggera prema neokantijanizmu iz vremena njegovih ranih filozofijskih promišljanja. Hans-Helmuth Gander se bavi Heideggerovom fenomenologijom u prijelazu, gdje osobito dolazi do izražaja njegov odnos prema Husserlu i njegovoj filozofiji, a Rudolf A. Makkreel referira o odnosu Heideggera i Diltheya u kontekstu smislenog odvijanja povijesti. Rainer Thurnher pokazuje da se već u ranim Heideggerovim djelima nalaze klice hermeneutike fakticiteta i fundamentalne ontologije, a Philippe Capelle na kraju razmišlja o dometima i razgraničenjima Heideggerova mišljenja u odnosu na katolicizam, protestantizam, kršćanstvo i religiju uopće.

Svi ovi prilozi snabdjeveni su kratkim, ali vrlo informativnim sažetkom na njemačkom i engleskom jeziku, što olakšava pristup Heideggerovu mišljenju i neupućenijima i onima koji nedovoljno poznaju njemački jezik.

Prvi svezak Heideggerova godišnjaka u kontekstu izvješća o istraživanju i bibliografskih zapisa donosi studiju Alfreda Denkera o Heideggerovim ranim publikacijama, o njihovu značenju, djelovanju i suvremenom ponovnom otkrivanju, kao i o značenju i ulozi izdavanja Heideggerovih sveukupnih djela (*Gesamtausgabe*), dok se među kratkim prinosima i recenzijama nalazi tekst Anne Pie Ruoppo o Heideggeru u Italiji, u kojem se naglašava sustavni i plodni dijalog freiburškog mislioca i talijanskih filozofa. Na kraju ove rubrike objavljeno je devet recenzija aktualnih publikacija, koje tematiziraju mišljenje Martina Heideggera.

Onima koji se bave Heideggerom i njegovim mišljenjem osobito će od pomoći biti popis njegovih djela, objavljenih od 1909. do 2004. Poznato je, naime, da su dosada objavljene tek oko dvije trećine njegovih spisa, ne računajući njegov osobni arhiv, koji će na raspolaganje za objavljivanje biti tek

2046, dok su mnogi objavljeni kao pojedinačna izdanja kod različitih nakladnika, a neki i u više izdanja. Nakana je da sva njegova djela budu objavljena kao sveukupno izdanje (*Gesamtausgabe*), koje je planirano u 102 sveska. Ovdje, međutim, nalazimo pregled svih Heideggerovih spisa, kronološki popis djela, kao i kazalo kronološkog popisa, gdje su uključena predavanja, seminari, kolokviji, radni kružoci i pripadajući rukopisi, za njegova života objavljene pjesme, članci, knjige, govori, predavanja, nagovori, pisma. Tu je riječ i o ostavštini, o svjedočanstvima, o protokoliranim razgovorima itd.

Nedvojbeno je da već prvi svezak Heideggerova godišnjaka pokazuje da se radi o značajnom pothvatu, koji želi promišljati cjelinu i neiscrpnost Heideggerova djela, pri čemu je očita nakana inicijatora da okupe sve značajnije mislioce, koje zanima Heideggerova filozofija. Čak se čini da je ambicija i veća: okupiti sve one koje danas u svijetu žele ozbiljno i sustavno filozofirati. Jer, informacije i promišljanja koja su objavljena već u prvom svesku poznavateljima Heideggerova mišljenja i djela na jednom mjestu pružaju neiscrpan izvor, onima pak koji o Heideggeru malo znaju, a žele znati više, nude osnovne činjenice, uvide i poticaje, koji mogu biti osnova za dug, mukotrpan, ali obećavajući put prema obzorima mišljenja jednog nezaobilaznog, neiscrpnog filozofijskog uma, prema obzorima mišljenja Martina Heideggera. Pa i prema obzorima mišljenja kao takvog.

Ivan Kordić

Institut za filozofiju

Ulica grada Vukovara 54, HR-10000 Zagreb

ivan.kordic1@zg.htnet.hr

Evolucija: klasici i suvremene spoznaje, uredio Mark Ridley, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb 2004, 477 str.

‘Ništa što sam tada naučio (prije evolucijske teorije) nije imalo veze s velikim i zbiljskim pitanjima. Tko sam ja? Što ovdje radim? Što je svijet? Kakav je moj odnos prema njemu?’

(G. G. Simpson, *Stotinu godina bez Darwina je dovoljno*)

‘Važnost evolucije nadilazi običnu biologiju’, napisao je u uvodu zbornika radova *Evolucija: klasici i suvremene spoznaje* njegov urednik Mark Ridley. Nama koji danas živimo ta se tvrdnja čini i suviše točnom. Oduvijek, i mnogo prije prvog izdanja Darwinovog kapitalnog djela *Postanak vrsta* (1859), pitanja i pokušaji odgovora o porijeklu, strukturi i odnosu organizama plijenili su ljudsku pažnju radi snažnih implikacija koje posjeduju o porijeklu čovje-